

četvrtak, 10. lipnja 2021.

P9_TA(2021)0293

Sustavna represija u Bjelarusu i njezine posljedice na europsku sigurnost nakon otmica osoba iz europskog civilnog zrakoplova koji su presrele bjelaruske vlasti

Rezolucija Europskog parlamenta od 10. lipnja 2021. o sustavnoj represiji u Bjelarusu i njezinim posljedicama na europsku sigurnost nakon otmica osoba iz europskog civilnog zrakoplova koji su presrele bjelaruske vlasti (2021/2741(RSP))

(2022/C 67/15)

Europski parlament,

- uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Bjelarusu,
  - uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća o Bjelarusu od 12. listopada 2020. i 24. svibnja 2021.,
  - uzimajući u obzir izjave Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku u ime EU-a, a posebno onu od 24. svibnja 2021. o prisilnom preusmjerenju leta društva Ryanair FR4978 u Minsk 23. svibnja 2021.,
  - uzimajući u obzir zajedničku izjavu ministara vanjskih poslova skupine G7 i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 27. svibnja 2021. o Bjelarusu,
  - uzimajući u obzir Odluku Vijeća (ZVSP) 2021/908 od 4. lipnja 2021. o izmjeni Odluke 2012/642/ZVSP o mjerama ograničavanja s obzirom na stanje u Bjelarusu ⁽¹⁾, kojom je uvedena zabrana prelijetanja zračnog prostora EU-a i pristup zračnim lukama EU-a za sve vrste bjelaruskih zračnih prijevoznika,
  - uzimajući u obzir izjavu potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 26. ožujka 2021. o potpori EU-a za Međunarodnu platformu za odgovornost u pogledu Bjelarusu,
  - uzimajući u obzir izvješće izvjestitelja Moskovskog mehanizma Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS) od 5. studenoga 2020. o navodnim kršenjima ljudskih prava povezanim s predsjedničkim izborima održanim 9. kolovoza 2020. u Bjelarusu,
  - uzimajući u obzir Čikašku konvenciju o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu i Montrealsku konvenciju o suzbijanju nezakonitih djela protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva,
  - uzimajući u obzir Opću deklaraciju o ljudskim pravima i sve konvencije o ljudskim pravima čija je država stranka i Bjelarus,
  - uzimajući u obzir da je Europski parlament Nagradu Saharov za slobodu mišljenja 2020. godine dodijelio demokratskoj oporbi u Bjelarusu,
  - uzimajući u obzir članak 132. stavke 2. i 4. Poslovnika,
- A. budući da je 23. svibnja 2021. zrakoplov registriran u Poljskoj koji je obavljao let društva Ryanair FR4978 između dvaju glavnih gradova EU-a (iz Atene za Vilnius) za vrijeme prelijetanja bjelaruskog zračnog prostora prisilno preusmjeren po nalogu Aljaksandra Lukašenke te ga je bjelaruski borbeni zrakoplov ispratio u nacionalnu zračnu luku u Minsku na temelju lažne tvrdnje o mogućoj prijetnji bombom, čime je ugrožena sigurnost više od 170 putnika i članova posade, od kojih su mnogi građani EU-a;

⁽¹⁾ SL L 197 I, 4.6.2021., str. 3.

četvrtak, 10. lipnja 2021.

- B. budući da bjelaruske vlasti nisu otkrile nikakve eksplozivne naprave, već su pritvorile dvoje putnika – bjelaruskog državljanina Ramana Prataseviča i njegovu suputnicu Sofiju Sapegu, rusku državljanku i studenticu Europskog sveučilišta za humanističke znanosti u Vilniusu;
- C. budući da je Raman Pratasevič bjelaruski novinar i aktivist te bivši urednik utjecajnog Telegram kanala Nexta, koji je imao ključnu ulogu u informiranju građana o zlouporabama koje su počinile vlasti i u mobilizaciji prosvjeda u Bjelarusu nakon namještenih predsjedničkih izbora održanih 9. kolovoza 2020., čime je doprinio otkrivanju sustavne represije režima i teških kršenja ljudskih prava; budući da Raman Pratasevič od 2019. živi u egzilu u EU-u kako bi izbjegao lažne kaznene optužbe i da mu je odobren politički azil u Litvi;
- D. budući da su nezakonito pritvaranje Ramana Prataseviča i nehumani način na koji je s njim postupao bjelaruski režim, uključujući prisilna priznanja u namještenim intervjuima koje je emitirala bjelaruska državna televizija, razlog za veliku zabrinutost međunarodne zajednice te se time naglašava hitna potreba za usklađenim međunarodnim djelovanjem, posebno s obzirom na to da je Bjelarus jedina europska zemlja koja još primjenjuje smrtnu kaznu te stoga nije članica Vijeća Europe; budući da Raman Pratasevič nije izgledao kao osoba koja daje priznanje slobodnom voljom i da su prisilna priznanja zabranjena u skladu s Konvencijom protiv mučenja; budući da se njegovim odvjetnicima i dalje uskraćuje kontakt s njime i da je Aljaksandr Lukašenka zaprijetio da će za njegovo ispitivanje pozvati istražitelje iz regije Donbas koja se nalazi pod ruskom okupacijom; budući da je Raman Pratasevič uvršten na popis za praćenje terorista te mu stoga možda prijete smrtna kazna;
- E. budući da presretanje civilnog zrakoplova predstavlja teško kršenje međunarodnih konvencija u području sigurnosti zračnog prometa i da su tim događajem na vidjelo izašle međunarodne posljedice trajne i neprestane represije u Bjelarusu za sigurnost u Europi te se nesumnjivo pokazalo da je režim postao prijetnja međunarodnom miru i sigurnosti; budući da su prisilno prizemljenje zrakoplova kao čin državnog terorizma i uhićenje takozvanog protivnika bjelaruskog režima osmišljeni kako bi se svim protivnicima režima, a posebno onima koji žive u inozemstvu, poslala zastrašujuća poruka da je režim odlučan u svojoj nakani da ih pohvata i da nisu sigurni u inozemstvu;
- F. budući da je u tijeku istraga Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva; budući da se osim Ramana Prataseviča i Sofije Sapege u Minsku iskrcalo još nekoliko neidentificiranih osoba; budući da je Ruska Federacija pritvorila nekoliko bjelaruskih oporbenih aktivista koji su pobjegli u Moskvu te i dalje podupire bjelaruski režim, između ostalog i financijski;
- G. budući da bjelaruske vlasti nastavljaju represiju nad miroljubivim bjelaruskim narodom i da su mnogi građani bili uznemiravani, uhićivani i osuđivani zbog protivljenja režimu ili sveprisutnom kršenju ljudskih prava u Bjelarusu; budući da se procjenjuje da je više od 34 000 bjelaruskih državljana u nekom trenutku bilo pritvoreno zbog prosvjeda protiv režima, prije i nakon izbora održanih 9. kolovoza 2020.; budući da u Bjelarusu ima više od 470 političkih zatvorenika, uključujući sedmero maloljetnika; budući da je pokrenuto oko 3 000 politički motiviranih kaznenih postupaka protiv prosvjednika te je zabilježeno više od 4 600 navoda o mučenju, nasilju i zlostavljanju;
- H. budući da se stanje ljudskih prava u Bjelarusu i dalje pogoršava, a broj političkih zatvorenika sve je veći; budući da su borci za ljudska prava zabilježili stotine slučajeva mučenja i zlostavljanja, dok je nekoliko osoba nestalo ili su pronađene mrtve; budući da se nehumano postupanje, mučenje i namjerno odbijanje pružanja medicinske skrbi nastavljaju u bjelaruskim pritvornim centrima i zatvorima te da je nekoliko prosvjednika, kao što je Vitold Ašurak, umrlo pod sumnjivim okolnostima, dok su drugi, kao što su sedamnaestogodišnji Dzmimir Stahouski i Scjapan Latipau, trpjeli uznemiravanje i prijetnje do te mjere da su pokušali počinuti samoubojstvo;
- I. budući da su 25. svibnja 2021. europski bjelaruski aktivisti Jaugen Afnagelj, Pavel Juhnjevič, Maksim Vinjarski i Andrej Vojnič, oporbeni vođa Pavel Sjevjarinjec, blogger Dzmimir Kazlou i društvena aktivistkinja Irina Ščasna osuđeni na kazne od četiri do sedam godina zatvora na temelju lažnih optužbi za „ekstremizam”; budući da su 2. lipnja 2021. politički zatvorenik Dzmimir Furmanau te Jaugen Raznjičenka i Uladzimir Knjiga osuđeni na kazne zatvora do četiri godine u takozvanom „predmetu Cihanouski”; budući da je 3. lipnja 2021. u sudskom postupku protiv „plesnog prosvjeda” osuđena peta skupina optuženika, koju su činili politički zatvorenici Aljaksandr Hrapko, Radzivon Medušauski i Igar Vinakurau, Andrej Anjiskevič, Alena Lojka, Galina Čugunova, Andrej Njamirski, Dzmimir Kurganau, Kacjarina Smirnova, Mikita Uvarau, Safija Njišt, Sjargej Ksenžuk i Ilja Palhouski, te su im izrečene kazne od 18 mjeseci kućnog

četvrtak, 10. lipnja 2021.

pritvora do jedne godine zatvora; budući da je 3. lipnja 2021. politički zatvorenik Sjargej Pjarfiljeu osuđen na dvije godine zatvora, a njegov sin Stanislau Pjarfiljeu na dvije godine ograničenja slobode kretanja (kućni pritvor);

- J. budući da bjelaruske vlasti i dalje provode represiju nad neovisnim bjelaruskim novinarima te ih uznemiruju, kao i da namjerno pokušavaju ometati objektivno izvješćivanje; budući da su uhićene stotine novinara, uključujući dvojicu novinara Belsata koji su kasnije i osuđeni; budući da su deseci zadržani u administrativnom pritvoru i da su doživjeli nasilje, a nekoliko ih je kažnjeno novčanim kaznama; budući da su novinari smješteni u istražni zatvor i da su optuženi za kaznena djela; budući da postoje brojni navodi o opozivu akreditacija novinara, uključujući dopisnike stranih medija, od kojih je nekoliko uhićeno i protjerano iz Bjelarus; budući da su bjelaruske vlasti 18. svibnja 2021. pretresle urede portala Tut.by, najveće neovisne bjelaruske stranice s vijestima, uhitile mnoge od njegovih zaposlenika i blokirale njegovu internetsku stranicu;
- K. budući da su borci za ljudska prava, oporbeni političari, predstavnici civilnog društva, predstavnici sindikata, neovisni novinari i drugi aktivisti sustavno izloženi zastrašivanju, uznemiravanju i ograničavanju temeljnih sloboda; budući da nema naznaka da bjelaruske vlasti istražuju tisuće prijava o policijskoj brutalnosti podnesenih od sredine kolovoza 2020., kao ni ubojstva prosvjednika; budući da se raširenim nekažnjavanjem kršenja ljudskih prava produbljuje očajan položaj bjelaruskog naroda; budući da nepostojanje vladavine prava onemogućuje ostvarivanje njihova prava na pošteno suđenje;
- L. budući da je prema Bjelaruskom studentskom udruženju, neovisnom studentskom sindikatu, pritvoreno više od 460 studenata, od kojih gotovo trećina žena, a više od 150 studenata proizvoljno je izbačeno sa sveučilišta, pri čemu su mnogi pobjegli u susjedne zemlje u strahu za svoju sigurnost;
- M. budući da su bjelaruske vlasti 31. svibnja 2021. dodatno postrožile ionako stroga pravila o putovanjima, čime je gotovo ukinuta mogućnost bjelaruskih građana da napuste zemlju, uključujući one koji imaju dozvole za dugotrajni boravak u inozemstvu;
- N. budući da se protiv predstavnika poljske manjine u Bjelarusu provodi sve veća represija, uključujući uhićenje i osuđujuću presudu protiv predsjednice Saveza Poljaka u Bjelarusu Andželike Borys i pritvor novinara, blogera i člana Saveza Poljaka u Bjelarusu Andrzeja Poczobuta; budući da je poljski sustav školovanja u Bjelarusu pod sve većim pritiskom režima; budući da su ta djelovanja popraćena antipoljskom propagandom na državnoj televiziji; budući da je Lukašenka proglasio novi državni praznik u Bjelarusu koji se obilježava 17. rujna povodom obljetnice sovjetske invazije Poljske 1939.;
- O. budući da je Bjelarus započeo s komercijalnim radom nuklearne elektrane Astravec, a da nije uzeo u obzir sve sigurnosne preporuke iz izvješća EU-a o testiranju otpornosti na stres iz 2018., zbog čega je elektrana Astravec nesigurna i predstavlja ozbiljnu prijetnju nuklearnoj sigurnosti cijele Europe;
- P. budući da je Europska unija dosad uvela sankcije protiv 88 bjelaruskih pojedinaca i sedam subjekata, uključujući Aljaksandra Lukašenku;
1. oštro osuđuje otmicu i prisilno prizemljenje zrakoplova Ryanaira na letu FR4978 u Minsk 23. svibnja, kao i pritvaranje novinara Ramana Prataseviča i Sofije Sapege od strane bjelaruskih vlasti; smatra da je taj strašni čin povreda međunarodnog prava koja predstavlja čin državnog terorizma;
  2. poziva na promptno i bezuvjetno puštanje na slobodu Ramana Prataseviča i Sofije Sapege, kao i svih drugih novinara i političkih zatvorenika u Bjelarusu;
  3. podsjeća na odluku Vijeća da postroži postojeće mjere ograničavanja uvođenjem zabrane ulaska u zračni prostor EU-a i pristupa zračnim lukama EU-a za sve bjelaruske zračne prijevoznike i savjetuje Vijeću da osmisli plan kako bi se bjelaruskim državljanima olakšalo da napuste zemlju; poziva Međunarodnu organizaciju civilnog zrakoplovstva i Europsku agenciju za sigurnost zračnog prometa da provedu istragu i poduzmu odgovarajuće mjere u vezi s tim neprihvatljivim incidentom, koji dovodi u pitanje međunarodne norme i standarde; ističe da je tim ozbiljnim incidentom znatno narušeno povjerenje i da bi svaka država trebala odgovorno djelovati u ispunjavanju svojih obaveza iz Čikaške konvencije kako bi zrakoplovi mogli sigurno letjeti; poziva Ryanair da s nadležnim tijelima podijeli sve relevantne informacije o tom incidentu i da s njima surađuje;

četvrtak, 10. lipnja 2021.

4. poziva na temeljitu procjenu posljedica otmica iz civilnog zrakoplova koji su presrele bjelaruske vlasti, ne samo za međunarodni zračni promet i sigurnost zračnog prometa, već i za opću sigurnost u Europi te za sigurnost bjelaruskih državljana i ostalih osoba koje su u egzilu ili traže utočište ili azil u državama članicama EU-a;
5. naglašava da bi se takvom istragom trebala istražiti potencijalna uloga Rusije u terorističkim činovima bjelaruskog režima; ističe da bi, ako se utvrdi da je Rusija sudjelovala u takvim činovima, svi ruski državljani koji su izravno ili neizravno sudjelovali u operaciji trebali biti sankcionirani u skladu s globalnim režimom sankcija EU-a u području ljudskih prava (europski Zakon Magnicki); ističe važnost doprinosa EU-a istrazi, među ostalim uključivanjem tijela EU-a kao što su Europol, Eurojust ili Ured europskog javnog tužitelja u rad zajedničkih istražnih timova i operacija;
6. ponovno ističe da ne priznaje izbor Aljaksandra Lukašenke na mjesto predsjednika Bjelarusu; trenutačni režim u Bjelarusu smatra nelegitimnim, nezakonitim i kriminalnim; i dalje podupire bjelaruski narod u njegovim legitimnim zahtjevima i težnjama za slobodnim i poštenim izborima, temeljnim slobodama i ljudskim pravima, demokratskom zastupljenošću, političkim sudjelovanjem i dostojanstvom; osuđuje represiju nad tisućama bjelaruskih građana koji su mirno prosvjedovali kako bi obranili svoje pravo na slobodu, demokraciju i dostojanstvo;
7. snažno osuđuje nasilje i represiju koje provode državne vlasti u Bjelarusu, a posebno nezakonito pritvaranje, mučenje i zlostavljanje u pritvoru i kazneni progon miroljubivih građana, i zahtijeva da se tome smjesta stane na kraj te izražava potporu i solidarnost s bjelaruskim društvom; osuđuje sustavnu represiju režima nad civilima, koji je od ukrađenih izbora u kolovozu 2020. upotrebom nasilja, zastrašivanja i drugih oblika prisile natjerao više od 14 000 bjelaruskih državljana da pobjegnu iz zemlje; ponavlja da ta aktualna kampanja represije i prisilnog raseljavanja civila predstavlja teško kršenje ljudskih prava; žali zbog činjenice da je Bjelarus trenutačno jedina zemlja u Europi u kojoj se još uvijek provodi smrtna kazna te insistira na potrebi za njezinim hitnim i konačnim ukidanjem; osuđuje nedavne mjere bjelaruskih vlasti kojima se većini bjelaruskih građana zabranjuje napuštanje zemlje, uključujući mnoge nositelje dozvola za boravak u inozemstvu;
8. osuđuje oštre i nepravedne sudske presude koje su nedavno izrečene brojnim političkim zatvorenicima i pritvorenicima, kao što su oporbeni vođa Pavel Sjevjarinjec, kao i postupke protiv pripadnika bjelaruske demokratske oporbe, kao što su Viktor Babarika, Mikola Statkevič i Sjargej Cihanouski; žali zbog izricanja presude Pavelu Sevjarinjecu, Jaugenu Afnagelju, Andreju Vojničju, Pavelu Juhnjeviču, Dzmiritriju Kazlou, Maksimu Vinjarskom i Irini Ščasnoj na suđenju zatvorenom za javnost u gradu Mogilevu;
9. ponovno ističe važnost neovisnih bjelaruskih medija i novinara te važnu ulogu koju oni imaju u bjelaruskom društvu; osuđuje gušenje medija i onemogućavanje pristupa internetu, kao i premlaćivanje, uhićivanje i zastrašivanje novinara i blogera; ističe pravo bjelaruskog naroda na neometan pristup informacijama;
10. osuđuje represiju i neprijateljsko djelovanje koje vlasti provode protiv predstavnika poljske manjine i protiv poljskog sustava školovanja u Bjelarusu; u tom pogledu poziva na bezuvjetno oslobađanje Andželike Borys, Andrzeja Poczobuta i ostalih političkih zatvorenika;
11. poziva Europsku službu za vanjsko djelovanje (ESVD), Komisiju i nacionalna diplomatska predstavništva država članica u Bjelarusu da pomno prate situaciju i sudske postupke protiv pojedinačnih političkih zatvorenika u Bjelarusu, uključujući Ramana Prataseviča i Sofiju Sapegu, da im ponude podršku i da rade na njihovu oslobađanju; u tom pogledu poziva Lukašenkin režim da, u skladu s međunarodnim obvezama Bjelarusu u okviru Bečke konvencije o diplomatskim odnosima i Bečke konvencije o konzularnim odnosima, odmah zaustavi sve radnje kojima se zastrašuju ili uznemiruju članovi nacionalnih i europskih diplomatskih službi;
12. naglašava hitnu potrebu za održavanjem i širenjem kontakata i suradnje s predstavnicima bjelaruskih demokratskih snaga u Minsku i u egzilu, a posebno sa Svjetlanom Cihanouskom i članovima Koordinacijskog vijeća i Nacionalne antikrizne uprave; stoga se pridružuje pozivima da se njihovi predstavnici pozovu na sastanak na vrhu skupine G7 11. i 13. lipnja 2021. te na sastanak na vrhu Istočnog partnerstva 2021. te preporučuje da ih se i dalje poziva na bilateralne sastanke na visokoj državnoj razini, kao i na parlamentarne sjednice i međuparlamentarne sastanke, te da se u svim nacionalnim parlamentima država članica EU-a osnuju skupine za Bjelarus;
13. poziva Vijeće da što prije proširi popise osoba i subjekata pod sankcijama EU-a tako što će uvrstiti pojedince i subjekte koji su umiješani u presretanje i prisilno slijetanje zrakoplova Ryanaira na letu FR4978 i pritvaranje Ramana Prataseviča i Sofije Sapege; podsjeća na to da novinaru Ramanu Prataseviču prijeti smrtna kazna;

četvrtak, 10. lipnja 2021.

14. snažno potiče Vijeće da hitno nastavi provoditi četvrti paket sankcija usmjeren na pojedince i subjekte koji su sudjelovali u izbornoj prijevari, represiji, mučenju ili zlostavljanju i kršenjima ljudskih prava u Bjelarusu ili su u njima bili sukrievci, što uključuje progon neovisnih novinara i blogera, te da započne rad na sljedećem paketu; poziva na sankcioniranje znatno većeg broja bjelaruskih dužnosnika, npr. tužitelja, sudaca i zaposlenika tijela kaznenog progona koji imaju ulogu u represiji i neopravdanim osuđujućim presudama protiv kritičara režima, kao i policajaca, zatvorskog osoblja, parlamentarnih zastupnika i članova vlade te agenata koji rade za režim u područjima propagande, medija, dezinformacija i govora mržnje te pojedinaca i subjekata koji podupiru Lukašenku i njegov režim, kao što je Marat Markov, koji je 2. lipnja intervjuirao Ramana Prataseviča na državnom kanalu ONT, i onih koji su sudjelovali u incidentu 23. svibnja, kao što su obavještajni službenici i zrakoplovna tijela; u tom kontekstu podsjeća da je potrebno u potpunosti iskoristiti mogućnosti za uvođenje mjera ograničavanja u okviru globalnog režima sankcija EU-a u području ljudskih prava (europski Zakon Magnicki);

15. poziva Komisiju i države članice da dosljedno uskraćuju svaku vrstu financijske potpore bjelaruskom režimu te da stoga odbiju sve nove kreditne linije bjelaruskim bankama i obustave sva ulaganja u infrastrukturne projekte ili gospodarska poduzeća u Bjelarusu; poziva Komisiju da donese mjere kojima bi se europske financijske institucije spriječilo da kupuju obveznice ili bilo koji drugi financijski instrument koji izdaju bjelaruska vlada i povezane javne institucije; pozdravlja činjenicu da su Europska investicijska banka i Europska banka za obnovu i razvoj obustavile financiranje projekata u bjelaruskom javnom sektoru i poziva na istragu o tome kako se neiskorištena sredstva mogu preusmjeriti na civilno društvo i privatni sektor koji nije povezan s režimom; poziva Međunarodni monetarni fond i države članice EU-a da ni pod kojim okolnostima ne pružaju izravnu proračunsku potporu režimu te da se suzdrže od korištenja posebnog postupka vučenja najavljenog za 2021.;

16. podsjeća sva poduzeća EU-a koja posluju u Bjelarusu na svoj prijašnji poziv da postupaju s posebnom pažnjom i da se drže svoje odgovornosti u vezi s poštovanjem ljudskih prava, u skladu s Vodećim načelima UN-a o poslovanju i ljudskim pravima; osim toga, traži od njih da se suzdrže od bilo kakvih novih ulaganja te da javno prosvjeduju protiv trenutne represije bjelaruskih vlasti u zemlji;

17. poziva Vijeće da brzo usvoji i provede ekonomske sankcije koje moraju biti snažne i što neposrednije utjecati na bjelaruski režim, njegove pristaše i gospodarske aktere koji podupiru režim; poziva na to da te ekonomske sankcije budu usmjerene na javna i privatna poduzeća koja su pod kontrolom režima, koja su usko povezana s poslovnim interesima režima ili koja su poznata po otpuštanju svojih zaposlenika zbog sudjelovanja u štrajkovima ili prosvjedima; poziva na to da sektorske sankcije budu posebno usmjerene na industriju sirove nafte i naftnih proizvoda, potašu, čelik i drvoprerađivačku industriju; nadalje, poziva na prekid suradnje i financiranja bjelaruskih banaka u državnom vlasništvu te na ograničavanje kreditnih linija međunarodnih banaka za banke kćeri u Bjelarusu, kao i na to da se razmotri privremena suspenzija Bjelarusu u sustavu SWIFT; traži od trgovačkih društava registriranih u EU-u, posebno od društva Siemens AG, da prestanu surađivati s bjelaruskim vlastima dijeljenjem tehnologije i znanja; poziva države članice i institucije EU-a da ulože više truda u borbu protiv opsežnog krijumčarenja cigareta iz Bjelarusu u EU, čime se osiguravaju sredstva za Lukašenkin režim; potiče usklađeno solidarno djelovanje EU-a kako bi se ublažile gospodarske teškoće država članica koje su najviše pogođene ekonomskim sankcijama usmjerenima na Bjelarus;

18. pozdravlja odluku Europske radiodifuzijske unije (EBU) da suspendira članstvo bjelaruske radiotelevizijske kuće BTRC u EBU-u; poziva na suspenziju Bjelarusu u međunarodnim sportskim tijelima i na međunarodnim sportskim događajima, uključujući europska i svjetska prvenstva te Olimpijske igre u Tokiju; apelira na Uniju europskih nogometnih saveza (UEFA) da bjelaruskoj državnoj televiziji TVR oduzme prava emitiranja nogometnog turnira EURO 2020. te da ih besplatno dodijeli neovisnoj televiziji Belsat;

19. poziva države članice da poboljšaju suradnju u obavještajnim pitanjima u vezi s krizom u Bjelarusu i da protjeraju poznate i potencijalne bjelaruske obavještajne službenike aktivne diljem Unije; potiče svojeg predsjednika da osoblju veleposlanstva Bjelarusu u Bruxellesu ograniči pristup Europskom parlamentu, uključujući fizički i daljinski pristup sastancima u organizaciji Europskog parlamenta, te da preispita komunikaciju Parlamenta s veleposlanstvom Bjelarusu;

20. duboko je zabrinut zbog povezanosti Rusije s Lukašenkinim režimom, koja uključuje financijsku potporu i blisku suradnju između obavještajnih službi;

21. ističe potrebu za međunarodnim angažmanom, uključujući rasprave u UN-u i NATO-u; poziva EU da pažljivo uskladi svoje mjere sa Sjedinjenim Američkim Državama, partnerima iz skupine G7 i drugim zemljama istomišljenicama te da traži da se partneri EU-a, a posebno europski susjedi poput Ukrajine, u većoj mjeri usklade kako bi se postigao najveći

četvrtak, 10. lipnja 2021.

moгуći učinak sankcija; podsjeća na odluku ukrajinske vlade da se pridruži državama članicama EU-a u nametanju sankcija u vezi s prijevozom bjelaruskim zračnim prijevoznicima te poziva Komisiju i Vijeće da uvedu kaznene mjere protiv zračnog prijevoznika Belavije i njegovih putnika koji lete na Krim, pripojen Rusiji; pozdravlja predstojeće sastanke na vrhu između EU-a i SAD-a te SAD-a i Rusije te smatra da su to važne prilike za koordiniranje stajališta između EU-a i njegovih partnera;

22. ističe da je korištenje mehanizama sankcija najbolji način na koji EU može pravilno postupati s državama koje ne poštuju zakone, no da bi osim sankcija za bjelaruska poduzeća u državnom vlasništvu EU trebao iskoristiti i postojeći unutarnji pritisak u Bjelarusu tako što će pružiti potporu bjelaruskom civilnom društvu;

23. poziva Komisiju i potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika da zajedno s međunarodnim partnerima iniciraju organizaciju međunarodne konferencije na visokoj razini pod nazivom „Budućnost demokratskog Bjelarusu” o rješavanju krize u Bjelarusu, istraži i kaznenom progonu zločina bjelaruskih vlasti nad bjelaruskim narodom i demokratskoj preobrazbi Bjelarusu; smatra da će se takvom konferencijom, pod vodstvom EU-a i u prisustvu međunarodnih financijskih institucija, zemalja skupine G7, država članica i institucija EU-a, kao i drugih sudionika koji su voljni obvezati se na financiranje paketa u vrijednosti od više milijardi eura, podržati budući napori te zemlje u pogledu reformi i restrukturiranja gospodarstva te poslati snažna poruka potpore bjelaruskom narodu;

24. podsjeća na svoju prijašnju inicijativu za misiju na visokoj razini u kojoj bi sudjelovali bivši visoki europski dužnosnici kako bi se istražili svi moguća načini za zaustavljanje nasilja i oslobađanje političkih zatvorenika, što bi moglo pomoći u stvaranju okruženja pogodnog za uključiv interni politički dijalog u Bjelarusu;

25. apelira na Komisiju, ESVD i države članice da povećaju izravnu potporu i suradnju s bjelaruskom oporbom, civilnim društvom, borcima za ljudska prava i neovisnim medijima u Bjelarusu i inozemstvu, među ostalim, izgradnjom kapaciteta i financijskom potporom, te da povećaju potporu Europskoj zakladi za demokraciju u njezinim aktivnostima na terenu; u tom pogledu poziva EU i druge međunarodne organizacije da pruže financijsku i tehničku pomoć svim neovisnim medijima i novinarima kako bi im se omogućilo da izvršavaju svoje dužnosti i informiraju društvo o aktualnim događajima u Bjelarusu; u tom kontekstu ponavlja svoj poziv na povećanje potpore za televizijski kanal Belsat;

26. obvezuje se na pružanje pomoći za jačanje kapaciteta demokratskih snaga, jačanje uloge civilnog društva, podupiranje cjelovitog političkog dijaloga koji će dovesti do mirnog prijenosa vlasti u Bjelarusu, kao i na pružanje pomoći mladim političkim vođama i borcima za ljudska prava, preko mehanizama Parlamenta za potporu demokraciji;

27. pozdravlja Komisijin nacrt sveobuhvatnog plana gospodarske potpore za budući demokratski Bjelarus u iznosu od 3 milijarde EUR; poziva Komisiju i Vijeće da nastave razvijati i promicati taj plan i da jasno poruče da će EU, nakon što u Bjelarusu dođe do demokratskih promjena, biti spreman pružiti konkretnu pomoć za pokretanje reformi i modernizacije u toj zemlji; napominje da EU treba predložiti sveobuhvatan skup mjera kako bi se demokratske snage Bjelarusu pripremile za provedbu tog paketa;

28. poziva EU da zajedno sa Sjedinjenim Američkim Državama, partnerima iz skupine G7 i drugim zemljama istomišljenicima zamrzne suradnju s javnim sektorom Lukašenke i preusmjeri suradnju s bjelaruskim civilnim društvom i bjelaruskim privatnim poduzećima izvan dosega režima;

29. odbacuje neprihvatljive prijetnje Aljaksandra Lukašenke da bjelaruske vlasti neće zaustaviti nezakonite migrante i trgovinu drogom te izražava zabrinutost zbog povećanja nezakonitih migracija iz Bjelarusu u EU i potencijalnog sudjelovanja bjelaruskih vlasti u tim zbivanjima; poziva države članice i institucije EU-a da prate razvoj događaja u tim područjima i poduzmu odgovarajuće mjere;

30. osuđuje to što bjelarusko vodstvo zlorabi tijela kaznenog progona u političke svrhe; poziva Interpol da smjesti i temeljito preispita postojeće i buduće zahtjeve Bjelarusu i da poduzme sve odgovarajuće mjere kako bi se spriječilo da Bjelarus zlorabi Interpol u političke svrhe;

31. naglašava da je potrebna sveobuhvatna istraga zločina koje je Lukašenkin režim počinio protiv naroda Bjelarusu, koju bi trebalo zaključiti uspostavom međunarodnog suda za kazneni progon tih zločina; apelira na međunarodnu zajednicu da, u nedostatku spremnosti bjelaruskih vlasti da uspostave vladavinu prava i odgovornost, poduzme mjere za prikupljanje dokaza o zločinima te osigura istragu i kazneni progon odgovornih osoba u cijelom zapovjednom lancu; pozdravlja inicijative nekoliko država članica EU-a o primjeni načela univerzalne jurisdikcije te pripremi sudskih postupaka

četvrtak, 10. lipnja 2021.

protiv onih koji su vršili represiju u Bjelarusu te potiče sve ostale države članice da slijede njihov primjer; poziva na aktivnu potporu svim međunarodnim inicijativama kojima se nastoji riješiti problem nekažnjavanja u Bjelarusu, kao što su Međunarodna platforma za borbu protiv nekažnjavanja i pravosudni centar u Vilniusu;

32. poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika, Komisiju, Vijeće i države članice da nastave upozoravati o stanju u Bjelarusu u svim relevantnim europskim i međunarodnim organizacijama kao što su OEES, Vijeće Europe, Vijeće UN-a za ljudska prava i druga specijalizirana tijela UN-a kako bi se zajamčilo hitno međunarodno djelovanje u vezi sa stanjem u Bjelarusu i prevladalo opstruiranje tih mjera od strane Rusije i drugih zemalja;

33. potiče države članice da dodatno olakšaju postupke za izdavanje viza i boravišnih dozvola osobama koje bježe iz Bjelarusu iz političkih razloga ili kojima je potrebno liječenje zbog nasilja koje su pretrpjele te da njima i njihovim obiteljima pruže potrebnu podršku i pomoć; poziva države članice da provedu preporuke izvjestitelja moskovskog mehanizma OEES-a u vezi s odobravanjem azila u slučajevima progona obuhvaćenih Ženevskom konvencijom o izbjeglicama i da dodatno olakšaju proceduru za izdavanje hitnih viza i pružanje privremenog utočišta u državama EU-a; poziva države članice i Komisiju da ponude stipendije bjelaruskim studentima i znanstvenicima koji su izbačeni sa sveučilišta i zatvoreni zbog prodemokratskih stavova; poziva države članice da pruže financijsku potporu institucijama u egzilu, kao što je Europsko sveučilište za humanističke znanosti u Vilniusu, koje razvijaju novi naraštaj bjelaruskih državljana koji se bore protiv korumpiranog i nezakonitog sustava u toj zemlji;

34. poziva Komisiju, države članice i ESVD da surađuju s međunarodnim partnerima, kao što su moskovski mehanizam OEES-a i Vijeće UN-a za ljudska prava, kao i borcima za ljudska prava i civilnim društvom na terenu, kako bi se osiguralo praćenje i dokumentiranje kršenja ljudskih prava te izvješćivanje o njima, a time i utvrđivanje odgovornosti i pravda za žrtve; pozdravlja uspostavu Međunarodne platforme za odgovornost u pogledu Bjelarusu te poziva institucije i države članice EU-a da podupru njezin rad; obećava da će osigurati učinkovito funkcioniranje Platforme Europskog parlamenta za borbu protiv nekažnjavanja u Bjelarusu te koordinaciju pravovremene međunarodne reakcije na zbivanja u Bjelarusu;

35. ponavlja da bi sve države članice trebale zauzeti jedinstveno stajalište kao odgovor na državni terorizam koji je organizirao režim Aljaksandra Lukašenke i koji podupire Kremlj; ističe da je važno da EU suzbija dezinformacije o stanju u Bjelarusu unutar EU-a, kao i druge oblike hibridnih prijetnji trećih strana u tom pogledu; izražava solidarnost s Latvijom nakon neopravdanog protjerivanja njezinih diplomata iz Bjelarusu; osuđuje činjenicu da je bjelaruski glavni državni odvjetnik pokrenuo kaznenu istragu protiv latvijskog ministra vanjskih poslova i protiv gradonačelnika glavnog grada Rige; osuđuje sve pokušaje bjelaruskih vlasti da izvrše pritisak na države članice EU-a, uključujući zahtjev bjelaruskih tužitelja za saslušanje bivšeg litavskog predsjednika Valdasu Adamkusa na temelju njegovih navodnih veza s pomoćnim policijskim bataljunom podređenim SS-u koji je provodio kaznene operacije u Bjelarusu tijekom Drugog svjetskog rata;

36. izražava zabrinutost zbog komercijalnog rada nuklearne elektrane u Astravecu na udaljenosti od samo 45 km od Vilniusa i ističe rizik koji to nosi za zemlje EU-a; ističe važnost uklanjanja prijetnji nuklearnoj sigurnosti zbog nuklearne elektrane Astravec, žali zbog toga što Bjelarus ne rješava problem nuklearne sigurnosti Astraveca na potpuno transparentan način i što se nije obvezao na potpunu provedbu preporuka iz stručnog pregleda elektrane koji je izradila Skupina europskih regulatora za nuklearnu sigurnost (ENSREG) te poziva na uvođenje djelotvornih zaštitnih mehanizama protiv izravne ili neizravne prodaje bjelaruske električne energije koja se proizvodi u elektrani Astravec na tržištima EU-a;

37. naglašava da je trenutačna situacija test vjerodostojnosti Europske unije i učinkovitosti njezine vanjske politike; podsjeća na to da stanje u Bjelarusu, susjednoj zemlji i članici Istočnog partnerstva, izravno utječe na EU i da bi EU trebao pokazati dostatnu odlučnost u pogledu pružanja konkretne i dugoročne potpore demokratskim snagama koje Bjelarusu nastoje donijeti slobodu i demokraciju; poziva EU da djeluje brzo i proaktivno, bez oklijevanja;

38. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju prosljedi Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, vladama i parlamentima država članica, Vijeću Europe, Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju, Međunarodnoj organizaciji civilnog zrakoplovstva te vlastima Republike Bjelarus.